

שבת דף יח

בית שמאי	בית הלל
אין שורין דיו וסמנים וכרשנין אלא כדי שישורו מבעוד יום	מתירין
אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא כדי שיהבילו מבעוד יום, ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלום העין	מתירין
אין פורסין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום	מתירין
אין מוכרין לנכרי, ואין טוענין עמו, ואין מגביהין עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב	מתירין
אין נותנין עורות לעבדן, ולא כלים לכובס נכרי אלא כדי שיעשו מבעוד יום	מתירין
טוענין קורת בית הבד ועגולי הגת	

תוספתא מסכת שבת (ליברמן) פרק א הלכה כא

אמרו להן בית הלל אי אתם מודין שטוענין קורות בית הבד ותולין עגולי הגת ערב שבת עם חשיכה אף דיו סמנין וכרשנין כיוצא בהן אילו עמדו בתשובתן ואילו עמדו בתשובתן אלא שבית שמאי אומ' "שת ימי תעבא ועשית לא מאכתיך" שתהא כל מלאכתך גמורה מערב שבת ובית הלל או' "שת ימי תעבא" מלאכה עושה אתה כל ששה

גמרא.

העמדת המשנה כפי שיטת רבי בעניין לש: אמר רב יוסף: רבי היא, דתניא: אחד נותן את הקמח ואחד נותן את המים - האחרון חייב, דברי רבי. רבי יוסי אומר: אינו חייב עד שיגבל. קושי: אמר ליה אביי: ודילמא עד כאן לא קאמר רבי יוסי - אלא בקמח דבר גיבול הוא, אבל דיו דלאו בר גיבול הוא - אימא ליחייב!

תירוץ: לא סלקא דעתך, דתניא: אחד נותן את האפר ואחד נותן את המים - האחרון חייב, דברי רבי. רבי יוסי ברי יהודה אומר: עד שיגבל.

קושי על התירוץ: ודילמא: מאי אפר - עפר, דבר גיבול הוא. - והתניא: אפר, והתניא: עפר!

תירוץ: מידי גבי הדדי תניא ?

פותקין מים לגינה ערב שבת עם חשיכה, ומתמלאת והולכת כל היום כולו.
ומניחין מוגמר תחת הכלים (ערב שבת) ומתגמרין והולכין כל היום כולו
ומניחין גפרית תחת הכלים (ערב שבת עם חשיכה) ומתגפרין והולכין כל השבת כולה
ומניחין קילור על גבי העין, ואיספלנית על גבי מכה (ערב שבת עם חשיכה) ומתרפאת והולכת כל היום כולו.
אבל אין נותנין חטין לתוך הריחים של מים אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום

שאלה: מאי טעמא?

תשובה 1: אמר רבה: מפני שמשמעת קול.

קושי: אמר ליה רב יוסף: ולימא מר משום שביתת כלים! דתניא: ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו - לרבות שביתת כלים.

שמות פרק כג

(יב) ששת ימי תעשה מעשיך וכיום השביעי תשבת למען יטח שורך וחמורך ויפס כן אתה וזה:

(יג) וככל אשר אמרתי אליכם תשמרו ופס אזהרים אחריכם לא תזכירו לא ישמע על פ'י:

תשובה 2: אלא אמר רב יוסף: משום שביתת כלים.

קושי על רב יוסף: והשתא דאמרת לבית הלל אית להו שביתת כלים דאורייתא - גפרית ומוגמר, מאי טעמא שרו?

תירוץ: משום דלא קעביד מעשה.

קושי: אונין של פשתן מאי טעמא שרו?

תירוץ: משום דלא עביד מעשה, ומינח נייחא.

מצודות חיה ועוף ודגים, דקא עביד מעשה, מאי טעמא שרו?

תירוץ: התם נמי, בלחי וקוקרי, דלא קעביד מעשה.

תשובה 3: דחיית דברי רב יוסף: והשתא דאמר רב אושעיא אמר רב אסי: מאן תנא שביתת כלים דאורייתא - בית שמאי היא ולא בית הלל. לבית שמאי, בין דקעביד מעשה בין דלא קעביד מעשה - אסור. לבית הלל, אף על גב דקעביד מעשה - שרי.

קושי: והשתא דאמרת: דלבית שמאי אף על גב דלא עביד מעשה - אסור, אי הכי מוגמר וגפרית מאי טעמא שרו בית שמאי?

תירוץ: התם מנח אארעא. (ואין כלי)

קושי: גיגית ונר וקדרה ושפוד מאי טעמא שרו בית שמאי?

תירוץ: דמפקר להו אפקורי.

שאלה: מאן תנא להא, דתנו רבנן:

לא תמלא אשה קדרה עססיות ותורמסין ותניח לתוך התנור ערב שבת עם חשכה	ואם נתנן - למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו
לא ימלא נחתום חבית של מים ויניח לתוך התנור ערב שבת עם חשכה	ואם עשה כן - למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו

תשובה: לימא בית שמאי היא ולא בית הלל!

אפילו תימא בית הלל, גזירה שמא יחתה בגחלים

קושי: אי הכי, מוגמר וגפרית נמי לגזור!

תירוץ: התם לא מחתי להו, דאי מחתי - סליק בהו קוטרא, וקשי להו.

קושי: אונין של פשתן נמי ליגזור!

תירוץ: התם, כיון דקשי להו זיקא - לא מגלו ליה.

קושי: צמר ליורה לגזור!

תירוץ: אמר שמואל: ביורה עקורה.

קושי: וניחוש שמא מגיס בה!

תירוץ: בעקורה וטוחה

הלכות שאפשר להסיק ממה שלמדנו קודם:

קדרה חיייתא (אינו מבושל כלל)	מותר להניח ערב שבת עם חשיכה כי אין חשש שמא יחתה – כי יסיח דעתו ממנו כי יודע שלא יתבשל עד למחרת
מבושל כל צרכו	מותר להניח כי אין חשש שמא יחתה בגלל שכבר מבושל
מבושל באופן חלקי	אסור להניח אלא אם כן שם בו מיד שכניסת שבת עצם שאינו מבושל בכלל כי אז יסיח דעתו ממנו עד למחר

והשתא דאמר מר: כל מידי דקשי ליה זיקא - לא מגלו ליה,

	בשרא דגדיא (רד) – הרוח מזיק (תנור שפחתו סתום בטיט)	דברחא (קשה – הרוח לא מזיק) ולא שריק (פתחו לא סתום)	דגדיא ולא שריק, דברחא ושריק
קריאה 1	מותר	אסור	רב אשי התיר
קריאה 2	מותר	רב אשי התיר	רב ירמיה אומר

קושי על רב אשי לפי שתי הקריאות: [והנתן] אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעור יום!

תירוץ לפי קריאה ראשונה: התם דברחא ולא שריק.

תירוץ לפי קריאה שנייה: התם בבשרא אגומרי

עוד הלכה שלומדים מההשוואה למקרים שהובאו: אמר רבינא: האי קרא חייא - שפיר דמי, כיון דקשי ליה זיקא, כבשרא דגדיא דמי

בריייתא:

בית שמאי אומרים: לא ימכור אדם חפצו לנכרי, ולא ישאלנו ולא ילונו ולא יתן לו במתנה, אלא כדי שיגיע לביתו	ובית הלל אומרים: כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה	רבי עקיבא אומר: כדי שיצא מפתח ביתו
--	---	------------------------------------

אמר רבי יוסי ברבי יהודה: דברי רבי עקיבא=דברי בית הלל, רבי עקיבא בא לפרש דברי בית הלל